

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту історії України

НАН України

академік НАН України

Валерій СМОЛІЙ

2024 р.

ВИСНОВОК

**Інституту історії України НАН України
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
докторської дисертації старшого наукового співробітника відділу історії
міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії
України НАН України Оксани Анатоліївни Іваненко на тему «Інтеграція
регіональних науково-освітніх осередків Наддніпрянської України до
європейського інтелектуального простору (друга половина XIX —
початок XX ст.)», поданої у вигляді монографії на здобуття наукового
ступеня доктора історичних наук за спеціальністю
07.00.02 – всесвітня історія**

Заслухавши наукову доповідь, розглянувши дисертацію у вигляді монографії О.А. Іваненко «Інтеграція регіональних науково-освітніх осередків Наддніпрянської України до європейського інтелектуального простору (друга половина XIX – початок XX ст.)», наукові публікації, у яких висвітлено основні наукові результати докторської дисертації, а також за результатами фахового семінару, проведеного на базі відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України (29 листопада 2024 р., протокол №7), рецензенти

ухвалили висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення докторської дисертації.

Дисертація Оксани Анатоліївни Іваненко, представлена на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.02 – всевітня історія, є кваліфікаційною науковою працею у вигляді монографії, виконаною здобувачкою самостійно. За обсягом, актуальністю, рівнем наукової новизни, практичної і теоретичної цінності, ступенем обґрунтованості положень, висновків дисертація відповідає вимогам чинного законодавства до докторських дисертацій.

Дисертаційна праця присвячена розв'язанню **проблеми** інтеграції наукових і культурно-освітніх осередків Наддніпрянської України до багаторівневої системи міжкультурних комунікацій, що формували європейський інтелектуальний простір упродовж другої половини XIX – початку XX ст. Дослідження сфокусовано на основних напрямках, формах, динаміці, результатах міжнародної співпраці університетів Наддніпрянської України і її значенні в контексті розвитку механізмів інтелектуальної взаємодії у Європі. Водночас зацентровано увагу на тому, що важливим каналом рецепції на теренах Наддніпрянської України елементів європейських культур стала діяльність заснованих етнічними меншинами освітніх закладів. Роль Наддніпрянської України в розвитку міжкультурної взаємодії розкривається на тлі ключових процесів міжнародних відносин у Європі від «Весни народів» 1848-1849 рр., що заклала ідеологічний фундамент сучасної європейської правової культури, до початку Першої світової війни як безпрецедентної кризи європейської цивілізації.

Актуальність теми дослідження. У контексті наукової концептуалізації багаторівневих процесів міжнародних відносин у сучасній гуманітаристиці актуалізуються дослідження механізмів формування структури і специфіки регіонального виміру міжнародних комунікацій і його

впливу на соціокультурний розвиток європейських країн. На тлі теоретичного осмислення значення безпрецедентного науково-технічного прогресу й культурно-освітнього поступу XIX – початку XX ст. у історії Європи актуальність рецензованої праці зумовлюється важливістю синтетичного дослідження системи міжнародних зв'язків Харківського, Київського, Новоросійського університетів та особливостей освітянської діяльності етнічних громад (поляків, євреїв, чехів, німців, греків), що надавала імпульсу міжкультурним комунікаціям на теренах Київського навчального округу як провідника європейських цивілізаційних впливів на теренах Наддніпрянської України.

Соціальна значущість комплексних досліджень місця й ролі науково-освітніх осередків Наддніпрянської України у формуванні європейського інтелектуального простору впродовж XIX – початку XX ст. посилюється з огляду на євроінтеграційні прагнення сучасної України, що втілюються зокрема в розвитку міжуніверситетських обмінів на рівні професорсько-викладацького складу та студентства, організації наукових форумів, реалізації міжнародних дослідницьких проєктів як складової збереження й розвитку європейської культурно-цивілізаційної спадщини на базі інноваційних наукових знань.

Затвердження теми дисертації. Тема дисертації затверджена Вченою радою Інституту історії України НАН України (протокол №9 від 24 листопада 2015 р.).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконувалася у зв'язку з плановими науковими темами відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України 0109U002366 «Європейський історичний процес і рецепції України у XIX – на початку XXI століть: джерела, напрями та суспільно-політичні впливи»; 0112U000371 «Україна в європейському

культурно-цивілізаційному просторі: особистість, суспільство, національна державність (XIX – початок XXI ст.)»; 0115U002133 «Зовнішня політика України: історичний досвід міжнародного співробітництва та проблеми реалізації європейського вибору»; 0117U000050 «Україна в міжнародних відносинах: історичний досвід і трансформаційні процеси сучасності»; 0120U100404 «Європейські практики України: історико-політичний, соціокультурний та персональний виміри (XIX – початок XXI ст.)»; 0122U201430 «Міжнародні відносини в Європі та Україна: історичний контекст і сучасні геополітичні реалії (друга половина XIX – перша чверть XXI ст.)».

Ступінь обґрунтованості положень і висновків, сформульованих у дисертації. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів зумовлена репрезентативною джерельною базою, теоретико-методологічними засадами, застосуванням джерелознавчого аналізу, порівняльного вивчення різних видів джерел із метою з'ясування достовірності їхнього змісту, поєднанням інструментарію проблемно-хронологічного, історико-генетичного, історико-системного, історико-типологічного, порівняльно-історичного методів, а також результатами апробації положень і висновків. Структура дисертації є логічною, сформованою за проблемно-хронологічним принципом, відповідає дослідницькій меті, завданням, що дозволяє зробити обґрунтовані висновки.

Наукова новизна дисертації визначається постановкою проблеми, що не була предметом спеціального дослідження в історичній науці. Авторкою вперше здійснено синтетичне дослідження процесів інтеграції Наддніпрянської України до європейського науково-освітнього простору другої половини XIX – початку XX ст.; проаналізовано й запроваджено до наукового обігу широкий комплекс джерел, що дозволяють реконструювати місце й роль науково-освітніх практик Наддніпрянської України у формуванні

й розвитку європейського інтелектуального простору; на базі великого обсягу конкретно-історичних матеріалів здійснено комплексне дослідження розгалуженої мережі міжнародних зв'язків Харківського, Київського й Новоросійського університетів; розкрито вектори, динаміку, форми й механізми їхньої реалізації та еволюції у контексті науково-технічного прогресу у Європі другої половини XIX – початку XX ст.; у результаті узагальнюючого вивчення регіональних особливостей освітньої діяльності етнічних меншин на теренах Київського навчального округу (у складі Київської, Подільської, Волинської, Чернігівської – з 1832 р. та Полтавської губернії – з 1839 р.) виявлено його значення у процесі трансляції та рецепції на ґрунті Наддніпрянської України елементів європейських культур.

Вдосконалено існуючі в сучасній історичній науці уявлення щодо специфіки етнонаціональної політики Російської імперії і її впливу на культурно-освітнє життя етнічних меншин на українських землях, особливостей навчально-виховного процесу в заснованих ними навчальних закладах, ролі релігійного чинника й добродійності у просвітницькій діяльності етнічних громад.

Набули розвитку концептуальні засади системного підходу до дослідження науково-освітніх комунікацій на українських теренах як складової макропроцесів міжнародних відносин у Європі XIX – початку XX ст.

Особистий внесок здобувачки. Дослідження виконано дисертанткою самостійно. Дисертантці належать теоретичні положення й висновки, викладені у праці. Із основних публікацій за темою дисертації всі є одноосібними, окрім однієї:

Віднянський С., Іваненко О. Українсько-слов'янські зв'язки в контексті культурно-цивілізаційного розвитку слов'янських народів другої половини XIX – початку XX ст. *Україна в історії Європи XIX – початку XX ст.*:

історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ, 2020. С.84-135. (дисертантці належить 50% тексту).

Із публікацій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації, а також додатково відображають результати наукового дослідження, всі є одноосібними, окрім трьох:

Віднянський С., Іваненко О. Сербія в дослідженнях учених історико-філологічного факультету Харківського університету (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). *Українсько-сербський збірник.* 2009. Вип.1(4). С.74-85. (дисертантці належить 50% тексту).

Віднянський С., Іваненко О. Українсько-чесько-словацькі зв'язки др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст. у контексті загальнослов'янського культурно-цивілізаційного розвитку. *Слов'янські обрії.* 2018. Вип.9. С.333-344. (дисертантці належить 50% тексту).

Віднянський С., Іваненко О. Українсько-болгарські відносини: історичні витоки. *Україна і Болгарія в історії Європи.* 2019. С.15-37. (дисертантці належить 50% тексту).

Теоретичне значення праці визначається тим, що відтворені в ній напрями, форми, механізми інтеграції регіональних науково-освітніх осередків Наддніпрянської України до європейського інтелектуального простору другої половини ХІХ – початку ХХ ст. сприятимуть формуванню теоретичних засад дослідження широкого спектру проблематики еволюції європейської мережі й філософії університетської освіти; ролі наукового потенціалу в поступі світової цивілізації; міжкультурних комунікацій у Європі; співвідношення регіонального і глобального рівнів культурно-цивілізаційного розвитку; впливу етнонаціонального чинника на міжнародні відносини, внутрішньо- й зовнішньополітичні вектори європейських держав; значення освіти як інструменту збереження національно-культурних традицій і протистояння асиміляційним процесам. Вперше здійснено теоретичне

узагальнення проаналізованого й запровадженого дисертанткою до наукового обігу масштабного комплексу історичних джерел.

Розроблені у праці концептуальні підходи сприятимуть формуванню теоретико-методологічної моделі досліджень історії України в контексті всесвітньо-історичного процесу, передусім європейської історії і міжнародних відносин. Вперше здійснені дисертанткою комплексний аналіз і теоретичне узагальнення системи міжнародних зв'язків університетів Наддніпрянської України другої половини XIX – початку XX ст. дозволяють розкрити їхню роль у розвитку європейської науки, значущість міжнародної співпраці для реалізації масштабних наукових проєктів і відкриттів. Результати здійсненого дослідження особливостей культурно-освітньої діяльності етнічних громад у межах Київського навчального округу можуть бути використані у процесі науково-теоретичного осмислення ролі багатоманітних етнокультурних феноменів у конфігурації соціокультурного простору Наддніпрянської України.

Практичне значення дисертації пов'язане передусім із тим, що її положення й висновки сприятимуть розвитку досліджень європейської історії, міжнародних відносин, історії України в контексті всесвітньо-історичного процесу, етнонаціональної проблематики. Аналітичні матеріали праці можуть бути використані задля посилення науково-теоретичного забезпечення діяльності української дипломатії щодо реалізації європейської інтеграції України в культурно-гуманітарній сфері. На основі результатів дослідження окреслюються перспективи і прогнози розвитку науково-освітньої співпраці України та ЄС. Великий обсяг конкретно-історичного матеріалу дисертації слугуватиме науковою базою у викладанні й підготовці підручників з історії міжнародних відносин, історії світової культури, всесвітньої історії, історії України, етнології, педагогіки. Результати дослідження будуть затребувані у процесі реалізації міжнародних зв'язків і

проектів науково-освітніх установ і громадських організацій сучасної України.

Структура дисертації складається з семи розділів та відповідає реалізації завдань і мети дослідження. Проаналізовано історіографію проблеми, джерельну базу дослідження, висвітлено його історіософську й методологічну основу. У праці узагальнено особливості ключових процесів міжнародних відносин у Європі середини XIX – початку XX ст. і їхнього впливу на землях Наддніпрянської України; здійснено комплексне дослідження ролі Харківського, Київського, Новоросійського університетів у процесах інтеграції Наддніпрянської України до європейського інтелектуального простору впродовж другої половини XIX – початку XX ст.; відтворено узагальнюючу картину культурно-освітнього життя етнічних меншин (поляків, євреїв, греків, чехів, німців) як рушія процесу міжкультурних комунікацій на теренах Київського навчального округу, що слугували каналом трансляції європейських культурно-цивілізаційних впливів у Наддніпрянській Україні.

Дисертантка реалізувала поставлену мету. Дисертація є самостійним, цілісним, завершеним, оригінальним дослідженням, спрямованим на розв’язання актуальної наукової проблеми, має високий рівень наукової новизни, теоретичне і практичне значення, її текст відповідає науковому стилю.

Основні положення і висновки дослідження представлені в 70 наукових публікаціях, серед них – 3 монографії; 2 розділи в колективній монографії; 1 збірник документів і матеріалів; 24 статті, опубліковані у наукових фахових виданнях, серед них – 3 публікації у трьох різних періодичних виданнях, що індексуються в базах Scopus і Web of Science та включені до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України; 2 статті в періодичних виданнях держав ЄС (Республіка Болгарія, Словацька Республіка); 12 публікацій, які

засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 26 – додатково відображають результати дослідження.

Опубліковані праці в повному обсязі розкривають основні теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження й відповідають рівню та вимогам, що висуваються до наукових праць такого виду, зокрема щодо дотримання вимог академічної доброчесності.

Наукові положення та результати кандидатської дисертації О.А. Іваненко «Культурні взаємини Франції та України наприкінці XVIII – у першій половині XIX століття» (2004) у написанні докторської дисертації не використовувалися й на захист не виносяться. Докторська дисертація відповідає принципам академічної доброчесності, є результатом багаторічних досліджень авторки, здійснених у рамках планових науково-дослідницьких тем Інституту історії України НАН України, та виконана на високому науково-теоретичному рівні одноосібно.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Іваненко О. Інтеграція регіональних науково-освітніх осередків Наддніпрянської України до європейського інтелектуального простору (друга половина XIX — початок XX ст.). Відп. ред. С. Віднянський. Київ: Інститут історії України НАН України, 2024. 555 с.
2. Іваненко О. Університети України в міжнародних наукових зв'язках Російської імперії (друга половина XIX – початок XX ст.). Відп. ред. С. Віднянський. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 375 с.

Рецензії:

Ціватий В. Рецензія на монографію: Іваненко О.А. Університети України в міжнародних наукових зв'язках Російської імперії (друга половина XIX – початок XX ст.). Відп. ред. С.В. Віднянський. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – 375 с. *Зовнішні справи*. 2014. №1. С.58-59.

Бевзюк Є. Іваненко О. Університети України в міжнародних наукових зв'язках Російської імперії (друга половина XIX – початок XX ст.). Відп. ред. С.В. Віднянський. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – 375 с. *Україна – Європа – Світ*. 2017. Вип.19. С.427-429.

3. Іваненко О. Культурно-освітнє життя етнічних меншин Наддніпрянської України: на прикладі Київського навчального округу (друга половина XIX – початок XX ст.). Відп. ред. С. Віднянський. Київ: Інститут історії України НАН України, 2021. 280 с.

Рецензії:

Палієнко М. Іваненко О. Культурно-освітнє життя етнічних меншин Наддніпрянської України: на прикладі Київського навчального округу (друга половина XIX – початок XX ст.). *Український історичний журнал*. 2022. №3. С.224-227.

Gajdoš M. Ivanenko, O.A. The educational life of ethnic minorities in Dnipro Ukraine: by example of the Kyiv school district between the mid- 19th century and early 20th century. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2021, 280 p., ISBN 978-966-02-9507-0. *Človek a spoločnosť*. 2022. Vol.25 (2). P.1-2. URL: <https://individualandsociety.org/journal/2022/2>

Розділи в колективній монографії:

4. Віднянський С., Іваненко О. Українсько-слов'янські зв'язки в контексті культурно-цивілізаційного розвитку слов'янських народів другої половини XIX – початку XX ст. *Україна в історії Європи XIX*

– початку ХХ ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ, 2020. С.84-135.

5. Іваненко О. Наддніпрянська Україна в європейському культурно-освітньому та науковому просторі другої половини ХІХ – початку ХХ ст. *Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХ ст.: історичні нариси: монографія.* За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ, 2020. С.181-228.

Рецензії:

Бевзюк Є. Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. К.: Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с. *Український історичний журнал.* 2020. № 4. С. 238-245.

Качараба С.П., Сіромський Р.Б. Європейський народ, забутий в історії (Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с.). *Проблеми всесвітньої історії.* № 2(11). 2020. С.201-207.

Боровець І., Копилов С. Україна – складова європейського цивілізаційного простору (рецензія на монографію: Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки.* 2020. Вип. 29. С. 316-332.

Гудзь В., Ситник О. Рецензія на книгу «Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси: монографія» за ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського (К.: Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с.). *Україна дипломатична.* 2020. Вип. ХХІ. С. 866-870.

Машевський О. Україна в європейських історичних процесах. Рецензія на монографію: Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХІ століття. Історичні нариси /під ред. С.В. Віднянського. К.: Інститут історії України НАН України, 2020. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія.* 2020. №2(145). С. 85-86.

Копилов С., Боровець І. Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с. *Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 8. С. 236-251.

Paladi R. Ukrajna Europa torteneteiben: egy ukran tarsmonografia ismertetese. *KLIO. Tortenelmi szemlezo folyoirat*. 2021/1. Debrecen. 72-85 old.

Paladi R. Ukrajna Europa torteneteiben: egy frissen kiadott ukran tarsmonografia ismertetese. *UJKOR.HU. A velunk elo tortenelem*. 2014 – 2020.

Збірник документів і матеріалів:

6. Обличчям до Європи: Наддніпрянська Україна в європейських науково-освітніх відносинах (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). Збірник документів і матеріалів. С.В. Віднянський (відп. ред.), О.А. Іваненко (упорядник). Київ: Інститут історії України НАН України, 2018. 430 с.

Рецензія:

Черевко О. Обличчям до Європи: Наддніпрянська Україна в європейських науково-освітніх відносинах (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.): Збірник документів і матеріалів. *Український історичний журнал*. 2019. № 1. С. 194-198.

Статті, опубліковані в наукових фахових виданнях України

7. Іваненко О. Співробітництво Університету Св. Володимира з науково-освітніми центрами Франції в галузі гуманітарних наук (друга пол. ХІХ – поч. ХХ ст.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2007. Вип.16. С.121-129.

8. Іваненко О. Українсько-французькі взаємини у сфері науки та освіти другої половини ХІХ – початку ХХ ст. *Український історичний журнал*. 2008. №4. С.148-161.
9. Іваненко О. Внесок Університету Св. Володимира у розвиток міжслов'янських культурних зв'язків (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2010. Вип.19. С.33-46.
10. Іваненко О. Міжнародні зв'язки Університету Св. Володимира (60-ті рр. ХІХ ст.). *Український історичний журнал*. 2011. №1. С.52-70.
11. Іваненко О. Закордонні відрядження вчених Університету Св. Володимира у 1890-х рр. *Гуржіївські історичні читання*. 2011. Вип.4. С.161-163.
12. Іваненко О. Університет Св. Володимира у міжнародних наукових зв'язках (70-80-ті роки ХІХ ст.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2011. Вип.20. С.164-182.
13. Іваненко О. Міжнародна співпраця вчених Університету Св. Володимира (1900-1914 рр.). *Український історичний журнал*. 2012. №4. С.74-92.
14. Іваненко О. Міжнародні зв'язки Харківського університету на початку ХХ ст. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2012. Вип.21. С.127-144.
15. Іваненко О. Зв'язки вчених Новоросійського університету із зарубіжними науковими центрами (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). *Український історичний журнал*. 2013. №4. С.112-135.
16. Іваненко О. Культурно-освітня діяльність чеської громади в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2013. Вип.22. С.31-51.
17. Іваненко О. Культурно-освітній розвиток греків на теренах Київського навчального округу (ХІХ – початок ХХ ст.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2014. Вип.23. С.50-66.
18. Іваненко О. Німці в культурно-освітньому просторі Наддніпрянської України (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). *Український історичний журнал*. 2014. №4. С.109-127.
19. Іваненко О. Просвітницька діяльність поляків у Київській губернії на початку ХХ ст. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2016. Вип.25. С.166-185.
20. Іваненко О. Культурно-освітнє життя євреїв на теренах Київської губернії у 1860-х – 1870-х рр. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2017. Вип.26. С.225-247. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2017.26.225>

21. Іваненко О. Єврейське шкільництво на теренах Київського навчального округу (80-90-ті рр. XIX ст.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2018. Вип.27. С.186-208. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2018.27.186>
22. Іваненко О. Роль міжнародних зв'язків університетів у становленні академічної науки в Україні на початку XX ст. *Український історичний журнал*. 2018. №6. С.33-52. DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2018.06.033> **Web of Science**.
23. Іваненко О. Єврейська громада та розвиток освіти в Київському навчальному окрузі на початку XX ст. *Міжнародні наукові зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2019. Вип. 28. С.45-89. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2019.28.045>
24. Іваненко О. Історіографія проблеми освітньої діяльності євреїв у Наддніпрянській Україні (XIX – початок XX ст.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2020. Вип.29. С.248-272. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2020.29.273>
25. Ivanenko O. Public Resistance in the National Liberation Movement of Poles in Right-Bank Ukraine in the First Half of the 1860s (From the Central State Historical Archive of Ukraine, Kyiv). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2021. Вип.30. С.389-404. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2021.30.389>
26. Ivanenko O. Public Life of Poles Through the Prism of Surveillance by Repressive Structures of the South-Western Region of the Russian Empire on the Eve of the First World War. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2022. Вип.31. С.95-111. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2022.31.095>
27. Ivanenko O. The Role of Universities in Modernisation Processes against the Background of Attemptations of Social and Political Transformations in the Russian Empire (60s–70s of the XIX Century). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2023. Вип.32. С.106-123. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2023.32.106>
28. Іваненко О. Вияви антиурядових настроїв на теренах Київського військового, Подільського й Волинського генерал-губернаторства в період Східної (Кримської) війни 1853-1856 рр. *Східний світ*. 2023. №4. С.19-29. DOI: <https://doi.org/10.15407/orientw2023.04.019> **Scopus, Web of Science**.
29. Іваненко О. «Весна народів» 1848-1849 рр. і її відображення в документальній спадщині Наддніпрянської України (за архівними матеріалами Київської, Подільської і Волинської губерній). *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2024, № 1 (32). С.136-154. DOI: <https://doi.org/10.15407/rksu.32.135> **Scopus, Web of Science**.

30. Іваненко О. Відгомін Рісорджименто на теренах Південно-Західного краю упродовж 1860-х рр. у контексті розвитку міжнародних відносин у Європі. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2024. Вип.33. С.109-125. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2024.33.109>

Статті в наукових періодичних виданнях держав ЄС

31. Іваненко О. Из историята на украинско-българските връзки в областта на науката и образованието (втората половина на XIX – началото на XX в.). *Списание на Българската академия на науките / Journal of the Bulgarian Academy of Sciences*. София, 2010. Кн.5. С.33-37.
32. Ivanenko O. Something from the History of Ukrainian-Czech-Slovak Educational and Scientific Relations in the latter half of the 19th century. *Človek a spoločnosť / Individual and Society*. 2016. Vol.19. No.1. URL: <https://individualandsociety.org/journal/2016/1>

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

33. Іваненко О. Участь учених-природознавців Харківського університету в міжнародних наукових форумах на початку XX ст. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії*. 2010. Вип.20. С.25-28.
34. Іваненко О. Харківський університет у міжслов'янських наукових зв'язках другої половини XIX – початку XX ст. *Слов'янознавство XXI століття: тенденції інтеграції і диференціації. Тези міжнародної наукової конференції (Київ, 24-26 травня 2011)*. Київ, 2011. С.60-62.
35. Іваненко О. Міжслов'янська співпраця в історії Новоросійського університету (друга половина XIX – початок XX ст.). *Сучасна славістика: ключові проблеми та тенденції розвитку: Тези міжнар. наук. конф. до Дня слов'янської писемності і культури; 23-24 травня 2013*. Київ, 2013. С.76-78.
36. Іваненко О. Ніжинське Олександрівське грецьке училище в культурному розвитку України (XIX – початок XX ст.). *Україна і*

- світ: проблеми історії: Зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції. Маріуполь, 2014. С.20-22.
37. Іваненко О. Чеські школи в культурно-освітньому житті Волині (друга половина ХІХ ст.). *Науковий потенціал славістики: історичні здобутки та тенденції розвитку: тези доповідей Міжнар. наук. конф. до Дня слов'янської писемності і культури (Київ, 21 травня 2015 р.)*. Київ, 2015. С.121-123.
38. Іваненко О. Діяльність польських шкіл на теренах Київського навчального округу у 80-ті рр. ХІХ ст. (за матеріалами Центрального державного історичного архіву України, м. Київ). *Глобалізація/європеїзація і розвиток національних слов'янських культур. Матеріали міжнародної наукової конференції до дня Слов'янської писемності і культури (Київ, 24 травня 2016 р.)*. Київ, 2016. С.268-270.
39. Іваненко О. Освітня діяльність німецьких колоністів на Волині у другій половині ХІХ ст. *Німці в історії Волині. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Луцьк, 1-2 жовтня 2015 р.* Луцьк, 2016. С.102-110.
40. Іваненко О. Польська громада в культурно-освітньому житті Київської губернії на поч. ХХ ст. *«Україна – Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат» (Київ, 16-17 березня 2017 р.)*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2017. С.40-41.
41. Іваненко О. Внесок Університету Св. Володимира у розвиток українсько-чеських зв'язків другої половини ХІХ ст. *«Слов'янознавство і нові парадигми та напрями соціогуманітарних досліджень» (Київ, 24 травня 2017 р.)*. Матеріали міжнародної наукової конференції до Дня слов'янської писемності і культури. Київ, 2017. С.256-259.
42. Іваненко О. Освітня діяльність поляків на теренах Південно-Західного краю Російської імперії (друга половина ХІХ ст.). *Південь України у вітчизняній та європейській історії. Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 вересня 2018 року, м. Одеса*. Одеса, 2018. С.355-361.
43. Іваненко О. Євреї в освітньому просторі Київської губернії у 1860-1870-х рр. (за документами Центрального державного історичного архіву України м. Києва). *Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри*. 2019. Вип.7. С.164-170.
44. Іваненко О. Участь учених-правознавців Новоросійського університету в європейських наукових зв'язках (др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст.). *Південь України у вітчизняній та європейській історії*.

Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (17-18 вересня 2020 року, м. Одеса). Одеса, 2020. С.161-167.

Праці, які додатково відображають результати наукового дослідження

45. Віднянський С., Іваненко О. Сербія в дослідженнях учених історико-філологічного факультету Харківського університету (друга половина XIX – початок XX ст.). *Українсько-сербський збірник*. 2009. Вип.1(4). С.74-85.
46. Іваненко О. Нідерле Любор. *Енциклопедія історії України*. Київ, 2010. Т.7. С.391.
47. Іваненко О. Міжнародна співпраця Вілла-Франкської зоологічної станції наприкінці XIX – на початку XX ст. *Всесвітня історія та актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. С.158-161.
48. Іваненко О. Київське слов'янське благодійне товариство. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2012. Вип.3. С.47-48.
49. Іваненко О. Київський ботанічний сад ім. академіка О.В. Фоміна. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2012. Вип.3. С.48-49.
50. Іваненко О. Коллеж де Франс. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2012. Вип.3. С.67-69.
51. Іваненко О. Лейпцизький університет. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2012. Вип.3. С.142-143.
52. Іваненко О. Матиці. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2012. Вип.3. С.197-198.
53. Іваненко О. Мюнхенський університет Людвіга-Максиміліана. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2012. Вип.3. С.239-240.
54. Іваненко О. Одеське болгарське настоятельство. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2012. Вип.3. С.292-293.
55. Іваненко О. Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2012. Вип.3. С.293-297.

56. Іваненко О. Харківський університет у міжслов'янських наукових зв'язках другої половини ХІХ – початку ХХ ст. *Слов'янські обрії*. 2013. Вип.5. С.208-216.
57. Іваненко О. Сан-Стефанський мирний договір 1878. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2013. Вип.4. С.166-167.
58. Іваненко О. Сербія. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2013. Вип.4. С.180-186.
59. Іваненко О. Сорбонна. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2013. Вип.4. С.200-201.
60. Іваненко О. Франція. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2013. Вип.4. С.288-297.
61. Іваненко О. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2013. Вип.4. С.307-311.
62. Іваненко О. Вернадський Володимир Іванович. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2014. Вип.5. С.61-62.
63. Іваненко О. Культурно-освітнє життя поляків на теренах Київського, Подільського і Волинського генерал-губернаторства (остання третина ХІХ – початок ХХ ст.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2015. Вип.24. С.26-44.
64. Іваненко О. Нідерле Любор. *Україна в міжнародних відносинах: енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2016. Вип.6. С.22-24.
65. Іваненко О. Пильчиков М.Д. *Україна в міжнародних відносинах: енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2016. Вип.6. С.105-106.
66. Іваненко О. Степович А.І. *Україна в міжнародних відносинах: енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2016. Вип.6. С.220-221.
67. Іваненко О. Сумцов М.Ф. *Україна в міжнародних відносинах: енциклопедичний словник-довідник*. Київ, 2016. Вип.6. С.226-227.
68. Віднянський С., Іваненко О. Українсько-чесько-словацькі зв'язки др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст. у контексті загальнослов'янського культурно-цивілізаційного розвитку. *Слов'янські обрії*. 2018. Вип.9. С.333-344.
69. Віднянський С., Іваненко О. Українсько-болгарські відносини: історичні витоки. *Україна і Болгарія в історії Європи*. 2019. С.15-37.
70. Іваненко О. Університети Наддніпрянської України в системі європейських науково-освітніх зв'язків: друга половина ХІХ – початок ХХ ст. *Зовнішні справи*. 2019. №4-5. С.38-43.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення, висновки й результати дослідження викладено в доповідях авторки на Міжнародній науковій конференції до 205-ї річниці заснування Харківського університету «Харківський університет і серби» (Харків, 29-30 вересня 2009); VI Дриновських читаннях «Болгарія – Україна: від євразійських імперій до Європейського Союзу (XVIII – початок XXI ст.)» (Харків, 8-9 квітня 2010); II Міжнародній науковій конференції «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» (Рівне, 8-9 грудня 2010); II Міжнародній науково-практичній конференції пам'яті професора Г.Л. Бондаревського «Всесвітня історія та актуальні проблеми міжнародних відносин» (Луганськ, 12-13 квітня 2011); Міжнародній науковій конференції «Слов'янознавство XXI століття: тенденції інтеграції і диференціації» (Київ, 24-25 травня 2011); П'ятих (Міжнародних) Гуржіївських історичних читаннях (з нагоди 150-річчя Великої реформи 1861 року) (Черкаси, 23-24 вересня 2011); Міжнародній науковій конференції «XII Кирило-Методіївські читання. До 200-річчя від дня народження академіка І.І. Срезневського» (Харків, 24-25 травня 2012); Міжнародній конференції «Українсько-македонські паралелі в історії та сучасності: проблеми етногенезу і формування модерних української та македонської націй» у рамках Днів науки Македонії в Україні (Харків, 10-14 вересня 2012); Круглому столі «Академік В.І. Вернадський – людина, вчений, політик, публіцист» (Київ, 19 березня 2013); Міжнародній науковій конференції «Сучасна славістика: ключові проблеми та тенденції розвитку», присвяченій Дню слов'янської писемності і культури (Київ, 23-24 травня 2013); Міжнародному славістичному колоквиумі, присвяченому пам'яті члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, професора Павла Степановича Соханя (Київ, 18 листопада 2014); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Україна і світ: проблеми історії» (Маріуполь, 28 листопада 2014); Міжнародній науковій конференції

до Дня слов'янської писемності і культури «Науковий потенціал славістики: історичні здобутки та тенденції розвитку» (Київ, 21 травня 2015); II Міжнародній науково-практичній конференції «Архів. Історія. Сучасність» (Одеса, 3-4 вересня 2015); Міжнародній науковій конференції «Глобалізація/європеїзація і розвиток національних слов'янських культур» (Київ, 24 травня 2016); Третьому міжнародному славістичному колоквиумі до 90-річчя від дня народження члена-кореспондента НАН України П.С. Соханя та до 25-річчя заснування Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України (Київ, 18 листопада 2016 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Україна – Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат» (Київ, 16-17 березня 2017); Міжнародній науково-практичній конференції «Європа – Україна – Тернопільщина: міжнародні відносини, співпраця, безпека» (До Дня Європи в Україні) (Тернопіль, 19-20 травня 2017); Міжнародній науковій конференції до Дня слов'янської писемності і культури «Слов'янознавство і нові парадигми та напрями соціогуманітарних досліджень» (Київ, 24 травня 2017); Міжнародній науково-практичній конференції «Південь України у вітчизняній та європейській історії» (Одеса, 13–14 вересня 2018); XVI Міжнародному з'їзді славістів (Белград, 20-27 серпня 2018); Міжнародному «круглому столі» «Розпад Австро-Угорської монархії та проблеми національного державотворення в Центрально-Східній Європі. До 100-річчя утворення ЧСР, УНР, ЗУНР та відродження Польської держави» (Київ, 7–8 листопада 2018); Міжнародній конференції «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри» (Одеса, 17-18 травня 2019); Міжнародному «круглому столі» «Україна і Болгарія: наукова співпраця заради взаєморозуміння» (Київ, 19 червня 2019); Двадцятих джерелознавчих читаннях «Архівознавство в контексті історичної пам'яті та цифровізації суспільства» (Київ, 28 листопада 2019); Міжнародній науково-

практичній конференції «Південь України у вітчизняній та європейській історії» (Одеса, 17-18 вересня 2020); Х Дриновських читаннях. «Балкани в міжнародних відносинах від доби Античності до глобалізації» (Харків, 30-31 березня 2021); Міжнародній науковій онлайн-конференції «Актуальні проблеми історії та міжнародних відносин» (Ужгород-Кам'янець-Подільський-Київ, 23 квітня 2021); Міжнародній науковій онлайн-конференції «XX Кирило-Мефодіївські читання, присвячені 175-річчю харківської болгаристики» (Харків, 26-27 травня 2021); «Круглому столі» «Здобутки музичної освіти України та особливості її інтеграції у європейський і світовий культурний простір» (Київ, 23 травня 2023).

Відповідність дисертації встановленим вимогам та рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна праця відповідає паспорту наукової спеціальності 07.00.02 – всесвітня історія і профілю спеціалізованої вченої ради Інституту історії України НАН України Д 26.235.01. За науковим рівнем, завершеністю й самостійністю, новизною, обґрунтованістю основних положень і висновків, теоретичною і практичною значущістю дисертація **Іваненко Оксани Анатоліївни** на тему «Інтеграція регіональних науково-освітніх осередків Наддніпрянської України до європейського інтелектуального простору (друга половина XIX — початок XX ст.)» відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №1197 від 17 листопада 2021 р., і рекомендується до попереднього розгляду у спеціалізованій вченій раді з присудження наукового ступеня доктора наук за науковою спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації О.А. Іваненко у вигляді монографії на тему «Інтеграція регіональних науково-освітніх осередків Наддніпрянської України до європейського інтелектуального простору (друга половина XIX — початок XX ст.)».
2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою і практичною цінністю здобутих результатів дисертація О.А. Іваненко у вигляді монографії відповідає спеціальності «всесвітня історія» і вимогам (зокрема пп. 7 і 9) Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. №1197. О.А. Іваненко дотримано вимоги до опублікування результатів докторської дисертації і кількості наукових публікацій, які визначено наказом Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 р. №1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» (редакція від 09.04.2024) та пунктом 8 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. №1197.

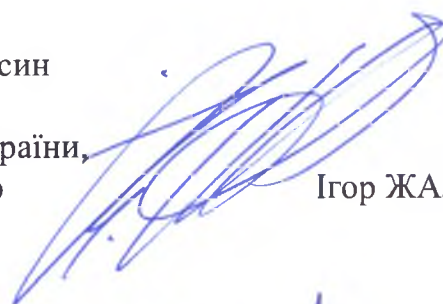
3. Рекомендувати докторську дисертацію О.А. Іваненко у вигляді монографії «Інтеграція регіональних науково-освітніх осередків Наддніпрянської України до європейського інтелектуального простору (друга половина ХІХ — початок ХХ ст.)» до попереднього розгляду у спеціалізованій вченій раді з присудження наукового ступеня доктора наук за науковою спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія.

Рецензенти:

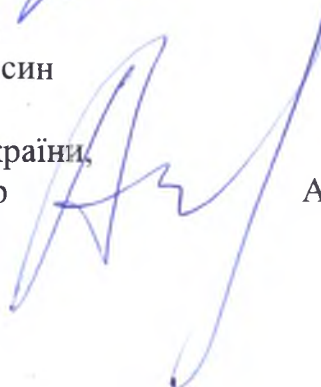
завідувач відділу історичної
регіоналістики Інституту історії
України НАН України,
доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України

 Ярослава ВЕРМЕНИЧ

старший науковий співробітник
відділу історії міжнародних відносин
і зовнішньої політики України
Інституту історії України НАН України,
доктор історичних наук, професор

 Ігор ЖАЛОБА

провідний науковий співробітник
відділу історії міжнародних відносин
і зовнішньої політики України
Інституту історії України НАН України,
доктор історичних наук, професор

 Андрій МАРТИНОВ

